

STORTINGET

Representantforslag 153 S

(2018–2019)

fra stortingsrepresentant Une Bastholm

Dokument 8:153 S (2018–2019)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Bastholm om å innføre politisk streikerett for skoleelever

---

Til Stortinget

Bakgrunn

22. mars 2019 streiket 40 000 elever rundt om i Norge for klima. Flere klimastreiker er varslet. Streiken er en viktig markering av ungdommers avmakt og deres motstand mot politikernes handlingslammelse i klimakampen.

Fraværssystemet på videregående skoler brukes i dag til å straffe ungdommer for å streike. I forbindelse med klimastreiken sa hele 16 av 18 fylkeskommuner til NRK at de ville føre ugyldig fravær på elever som streiker, selv om de ba om politisk fravær. «De må være politisk aktive» for å kunne få politisk fravær, svarte Oppland fylkeskommune elevene ved Lillehammer videregående skole. Elevene mener at deltakelse i klimastreiken er politisk arbeid, og at de burde fått fri.

Denne situasjonen minner om elevstreiken i 2016 mot fraværsgrensen. Også da var det få skoler som tillot politisk fravær som gyldig grunn. Likevel streiket ti tusen elever over hele landet for det de står for. Forslagsstiller mener at begge disse streikene er spesielt viktige fordi flertallet av skoleelever ikke har muligheten til å stemme. Mange elever er 16- og 17-åringer som engasjerer seg for sin egen skolehverdag og fremtid. De har ikke muligheten til å påvirke gjennom stemmeseddelen. De er derfor prisgitt at politikerne vil høre på dem, og deres

meninger er noe politikerne kan velge å se bort fra om de ikke liker det de hører.

Å delta i en politisk streik er en viktig måte å bli hørt på i et demokrati. Tilsvarende er rettigheten til å kunne organisere seg, arrangere og delta i en politisk streik uten noen form for straff eller gjengjeldelse en sentral institusjon i det norske demokratiet.

Derfor mener forslagsstiller at opplæringsloven og tilhørende forskrift må endres slik at dokumentert deltakelse i politisk streik er å anse som politisk fravær.

Mangelen på streikerett for elever bidrar til å svekke barn og unges legitimitet som politiske aktører, og derigjennom deres ideer og krav. Dette har vært spesielt tydelig i debatten rundt klimastreiken, hvor de unges bekymring for klimaendringene er større enn hos generasjonene med størst makt i samfunnet. I Aftenposten (23. mars 2019) beskriver forskeren Guro Ødegård klimastreiken som et «generasjonsoppgjør». Tall fra Fremtiden i våre hender viser dette: 53 prosent av unge mellom 18 og 24 år ønsker at Norge skal stanse videre olje- og gassleting av hensyn til klima, ifølge en undersøkelse gjort sommeren 2017. Blant unge under 34 år er tallet 41 prosent. Den mest oljeglade aldersgruppen er dem mellom 45 og 54, hvor 28 prosent er enige i at Norge bør stanse leting etter olje og gass. De norske unge følger en internasjonal trend: Over hele verden er det de yngste velgergruppene som er mest bekymret for klimaendringene, og som ønsker flere grep for å kutte utslippene. Ifølge en undersøkelse utført i 186 land for World Economic Forum i 2017, er klimaendringer den største bekymringen for unge mellom 18 og 35.

Forslagsstiller mener at det er spesielt viktig i en slik situasjon, hvor mange barn og unge opplever at deres framtid er truet og at det ikke blir tatt på alvor, å anerkjenne og forsterke deres legitimitet som politiske aktø-

rer. Den fremste måten det kan skje på, er ved å gi barn og ungdom stemmerett og streikerett. Forslagsstiller viser til at Miljøpartiet De Grønne, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt stemte for å innføre 16 års stemmerett i Norge, da et grunnlovsforslag om dette ble nedstemt i Stortinget 29. januar 2019, jf. Dokument 12:7 (2015–2016). Barn og unge er dermed avskåret fra å påvirke egen framtid gjennom stemmeseddelen i lang tid framover. Innføring av streikerett for elever blir derfor enda viktigere for å gi barn og unge politisk legitimitet.

Opplæringsloven gir i dag elevene rett å ha medansvar og rett til medvirkning (§ 1-1) – for eksempel til å påvirke egen skolehverdag gjennom rett til deltakelse i skoleutvalg (§ 11-5), skolemiljøutvalg (§ 11-5a), elevråd (§ 11-6) og fylkeskommunale nemnder (§ 11-8). Opplæringslovens formålsparagraf (§ 1-1) slår dessuten fast at

«Elevane og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrøng.»

Forslagsstiller mener at deltakelse i politisk streik i aller høyeste grad bidrar til å utvikle kunnskap, dyktighet og holdninger i tråd med formålet i opplæringsloven.

Elevene har imidlertid ikke rett til fravær for å markere sine standpunkt i offentligheten, til politikere og til

beslutningstakere gjennom å delta i en politisk streik i skoletiden, eller rett til å selv arrangere en politisk streik.

Forslagsstiller mener derfor at Norge bør videreutvikle elevenes rett til å ha medansvar og rett til medvirkning ved å innføre regler og rammer for streikerett for skoleelever, slik at elevråd og elevorganisasjoner kan arrangere og oppfordre til politisk streik for å påvirke egen skolehverdag, og slik at elever som deltar i en politisk streik i skoletiden, kan få det godkjent som politisk fravær.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag med regler og rammer for å innføre streikerett for skoleelever, slik at elevråd og elevorganisasjoner kan arrangere og oppfordre til politisk streik.
2. Stortinget ber regjeringen endre fraværreglene i skolen slik at dokumentert deltagelse i politisk streik arrangert av elevråd, elevorganisasjoner eller andre sivilsamfunnsorganisasjoner er å anse som politisk fravær.

16. mai 2019

Une Bastholm